National Library of Israel

מבשר למסורה

(שעורים בהסתכלות)

ובכן, הסל סדר פסח כהלכתו וכ־משפטו.

ברוך בשם, נפטרנו מכל הקונצרטים ו־הנשפים, הגורובסקים והפטישים („עורים" והפסחים נ פ ט ר נ ו — אל המדול־אללאה! — מכל הכנור־רים והתנורים, הקנטורים וכל כיני יסורים, וביחוד ממגפת ה ח ז נ י ם רחמנא־ליצלן — ועכשיו, רבותי, יש לי רק הצעה אחת כמשית לחיימסון ולמינדל, לעשות „קוואטא". (הגבלת־הכניסה) (ואת זה בטח יעשו!...) לכהפ"ה לזמן חצי שנה על כל האמנים למיניהם, כל הכלי זמר ובני ידידותו ואבירים, כל הציירים ובעלי התערוכות וכל מיני רוחות מחמת מיום שנתרבו הקונצרטים בארצנו נתמעטו השקלים בכיסנו ומרב הנשפים נשארנו בלי בספים, לקיים מה שנאמר: וינצלו את ישראל בירושלים, (שערו בנקשכם:

הכרטיס האחרון של ישה הפץ בא"י „השנורלית" עולה יותר מהכרטיס הראשון שלו בארץ הדרומים!). ולא עוד אלא, שמוכן ומזומן הנני — וכודאי תסכימו גם אתם, תלמידי המסכנים! —לשלח בתור „אכספורט של אמנות" את כל החזנים שלנו, ה„סירוטים" מישורון ומתחכמוני וה„קוואר־טינים" מהחורבה ואפילו מבית הכרם — לא־מריקה, ואנחנו נחלל יה וננפש קצת — אוף! — וקץ יבוא להזנות וסוף יהיה להילולא־וחיננא בא"י, הפסקה, תנו לנו גזלנים לחצי שנה!...

* *

וביום הרביעי, א" דחוהמ"פ, בשעה שעמד קוואר־טין במגדל־דוד ושר לפני הקהל „ולירושלים עירך", לחש לי שכני הכהן הגדול מעשה במנדלי מוכר ספרים שאמר פעם דרך הלצה כדרכו:

„ולירושלים עירך ברחמים תשוב"— לזה אני מסכים, אבל „אוסישקין בתוכה" (ו ת ש כ ו ן דומה במבטא האשכנזי ל„אוסישקין") — לזה איני מסכים בשום אופן!" ועכשיו עמד קוואר־טין וחזר, כמו להכעיס, שבע פע־מים „אוסישקין בתוכה" (כלומר ותש־כון בתוכה) „בתוכה אוסישקין" ושוב פעם „אוסישקין בהוכה", וכל הקהל הקדוש הזה ואוסישקין בתוכם מחאו

כף לאות הסכמה גמורה.

ובראשון של פסח כשעמד קוואר־טין בחורבה לפני ארון־הקדש בשעת הפ־תיחה ושר בנעימה את ה„רבונו של־עולם", בכה כל הקהל ולא רק ממשקפי הזהב של הגבאי זלגו דמעות אלא גם הרבש"ע בעצמו בכה בשעת מעשה, ואפילו הכומר היוני להבדיל, שעמד לימיני במגבעתו ובאיצטלתו השחורה מחה במטפחתו הלבנה את שתי עיניו האדומות מבכי, ולמה אכחד? כש־נשאתי את עיני למרום, לעזרת נשים ראיתי מבעד למחוכים לב דופק ומכה גלים לקול זמרתו הנעימה והמתוקה של החזן.

לא לחנם אמר אנגלי אחד בצאתו מקונצרט החזנים בליל רביעי זה, אחרי ה„פייט" של שני הקנטורים: האחד הוא Head-Quartin חזן הראשי, והשני הוא: Goose-man מלשון „גוז", אוזן בלע"ז.

וכשעמד הקולונל קיש בדחילו ורחימו לפני „רבונו של עולם" של קוואר־טין בחורבה, השבתי בלבי וש־אלתי את שכני ותלמידי: איה מקום כבודו של הנציב ש ל נ ו? לו היה ה ו א בינינו עכשיו? לא לחנם התפלל החזן בכונה: ומפני חטאינו גלה מארצנו ונתרחק מעל אדמתנו,

מפני ה י ד שכתבה ללונדון...

* *

לא זכינו, לצערנו הגדול, לשמע אל הרינה ואל התפלה של סירוטה באהרון של פסח בהורבה, מפני הסכסוך המעציב. שבינו ובין חזן בית הכנסת וע"כ אספר לכם רק מעשיה נאה ששמעתי מפי אחד מהסידיו.

עוד לפני עשרים שנה ויותר הזמינו גבאי בית הכנסת הגדול בורשוי אשר ברחוב טלומצקה את גדולי החזנים כדי לבחר מתוכם חזן לבית הכנסת שלהם. באו החזנים והקנטורים הכי מפורסמים שבעולם ובתוכם גם ה„יתום מוילנא" (סירוטה משמעותו ברוסית: יתום). מובן מאליו כי זה האחרון עלה על כלם בקולו האביר ובנעים זמרותיו ונבחר לחזן בית הכנסת הגדול בורשוי.

ואולם, אהה, חסרון אחד היה לו לסירוטה, שהוא היה מתנועע כלולב בשעת תפלתו כדרך הוילנאים במחילה, ומחכות הגבאים והמתפללים שברחוב טלומצקה הם „אריסטוקרטים" גדולים לא היה נאה להם, שהקנטור שלהם יתנועע לפני העמוד, מה עשו? — נפלו על המצאה והוסיפו לו על משכרתו שלש מאות רו"כ טבין ותקילין כדי שיעמד ישר ולא יתנועע.

שערו בנפשיכם: יהודי מוילנא שהיה מתנועע כל ימיו היה צריך לסגף את עצמו ולעמוד בבחינת „זקוף כפר־פים" לפני התיבה, ממש כמיתר מתוה בבנור, מבלי ניע ומבלי זיע. אבל מה לא עושה אדם וביהוד חזן בשביל פרנסה?

ויש אומרים כי חזנים רבים באו אה"כ לורשוי והיו מתנועעים בכונה כדי לקבל את ה„בקשיש" — אבל לא הצליחו והם מתנועעים עד היום הזה, כדרך החזנים...

* *

ושבה לאל יתברך, עבר עלינו הפסח בשלום ובלי הפרעות, פשוט מפני שהשתא לא היה קרבן פסח עם השמחה של משה רבנו, כנהוג... וביהוד מפני הכרזו של הר לכל הדתות: „אם תאבו ושמעתם", אבל חושב אני כי השפיע דוקא הסיפא דקרא: „ואם תמאנו ומריתם", הוא אשר אמרתי תמיד: בשהממשלה אינה רוצה לא יהיה כלום, וראיה לדבר: שלשמירת ז'בינל הספיקו 4 שוטרים ולא הביאו אפילו מכונית משוריינת אחת, כנהוג...

ומכוון שאנו מדברים ב„סדר", נזכרתי במעשה שספר לי תלמידי מת"א ששאלו את בנו הקטן של מנהיגנו הגדול, ילד בן 12 שיש לו, כמובן, אומנת אנגלית נוצרית, איך מצא חן בעיניו כל הסדר?

העמיד הילד החביב שתי עינים תוהות ושאל באנגלית: מה זה „סדר"?

– רצוני לומר, תקן השואל והסביר לילד, איך מצאה חן בעיניך ה„פארטי" של אמש מסביב לשלחן: ?

Terribly noisy, (רעש נורא!) ענה הילד מתוך אי שביעת רצון גמורה..

ועדיין מתאוננים על מנהיגינו הגדולים, שאינם נותנים לבניהם חנוך ע ב ר י ל א ו מ י בביתם?...

* *

וכך דרכו של עולמנו בא"י: בת"א בנו תחילה — סינמה, התימנים בירו־שלם הקימו מקוה־כשרה, בני־ברק בנו בית כנסת, בית הכרם גן ילדים ובת־גלים בחיפה התחילה דואגת לבנין בית.... כנסת! והגבאים אינם מכלי קדש חלילה, לא רבנים ולא דיינים אלא עורכי דין וקטגורים, מחנדסים ושאר צדיקי הדור, שהם עושים את אספותיהם לדברים שב־קדושה דוקא בשבת קדש. ביד אחת

פיטום־הקטורת (מתוצרת הארץ!) וביד שניה עם עופרת לשרטוט התכ־נית של בית הכנסת, ממש כמו בניו־יורק, להבדיל, ולקים מה שנאמר: טובל ושרץ בידו...

* *

ובראשון של פסח בצאתי מהתפלה בחורבה ראיתי כי סגרו התנויות של בני דודנו בעיר העתיקה ואיש לאחליף ישמשאל, אפסו הנונים מרחוב הבטרק. השבתי כי בודאי סגרו לכבוד חגם של היהודים קוניהם כדרך הבנקים הנכרים, למשל שהם סוגרים בראש־השנה לכבוד הלקוחות מאחב"י, ואולם כשעברתי לפני חנות של נוצרי ממוכרי עתיקות לתיירים ושאלתי ממנו פשר דבר, נתברר לי כי נעילת הדלתות והנפת התריסים של בני דודנו באה לאות מחאה נגד הנציב הצרפתי מצפון, שבא אל ה ח ר בעירנו.

תיתי לו להנציב הצרפתי שלא בא ב ע ר ב־ פ ס ח, כי אז היו אחב"י נשארים חלילה בלא מרור וכרפס ושאר ירקות שהם קונים דוקא מהחנ־ונים של בני דודנו אשר למדו את לשונם לדבר עברית יותר מנשי המופורים העברים ממוסקבה, ואחר

מהם, כלומר מהערבים, צעק. למט־רוניות שלנו וליהודים עוברי דרך: „בו שהחייונו וקימנו?"...

וכסתמא קראתם ב„דאר היום" את כל פרטי הראיון של עורכנו עם הנציב הצרפתי, ואולם מה שלא קראתם שם הוא — הראיון של ז'ובנל עם עורכי העתונים של שכנינו.

עורך העתון „מראת אלשרק", בא אל הוא לראין את „חברו": די־ז'ובנל, ומכיון שהוא בקיא בלשון הצרפתית, ממש כמו שעזמות בקי בלשון היפאנית, פנה אל עורכנו בבקשה לתות למתווך בינו ובין האורח:

— „קולו" (אמור לו) — אומר העורך הערבי — „שו בידהום אל פרנסאוויין פי סוריה?" (מה רוצים הצרפתים בסוריה?)

וענה די ז'ובינל באדיבות הצר־פתית שלו:

— יאמר נא A mon cher confrere (לחברי היקר) שהצר־פתים והברטיים באו לסוריה ולפלש־תינה כדי לתת לתושביהן כל מיני חרויות שבעולם חוץ מחרות אחת: להרג איש את אחיו.

ומאגב העיר לעורכנו והוסיף: וזהו מה שאינו משביע אותו רצון...